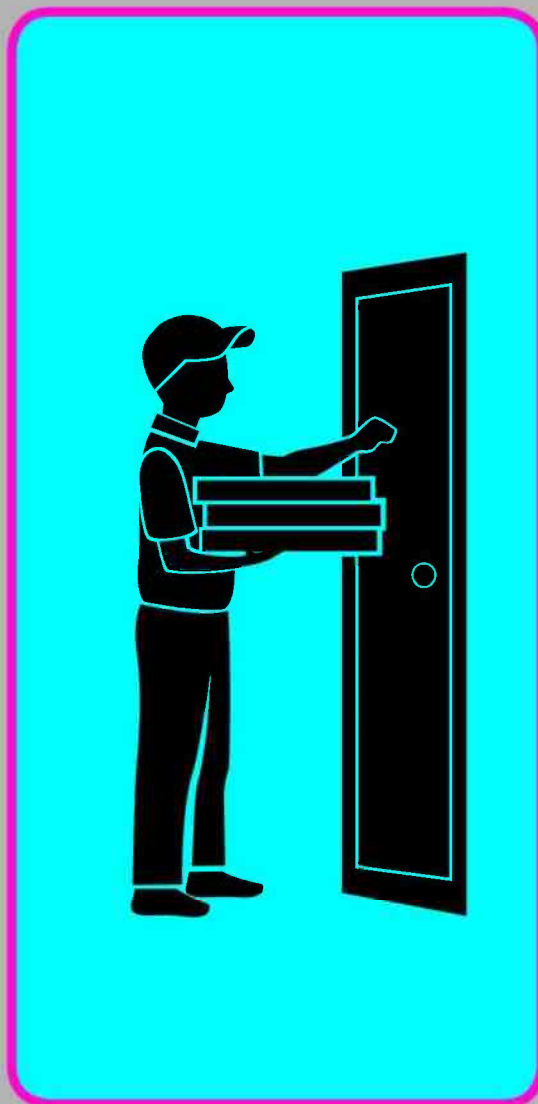

מוערי יב **המגזין**

הנוער העובד

למה כדאי למצוא עבודה, איך להיזהר מניצול על ידי מעסיקים, ומהן הסכנות הבטיחותיות האורבות להם ● רגע לפני שמסתיימים הלימודים, כל מה שצריך לדעת על תעסוקת בני נוער בחופש הגדול

שלא יעבדו עליכם

החופש הגדול בפתח ואיתו מסע החיפושים של בני הנוער אחר מקומות עבודה • כל מה שצריך לדעת ולעשות כדי לא ליפול לידי מעסיקים שמנצלים, מכרים חוק ולפעמים גם לא משלמים

כרמית ספיר ויץ

תנאי העבודה, ואי מסירת תלושי שכר במועדם.

"לעתים רק הקנס המוטל על המע" סיק משתווה לפדיון העסק במהלך כל החופשה, ואף למעלה מכך, כך שהעסקת בני נוער שלא כחוק עלולה להתגלות כרעיון מאוד לא משתלם" אומרת עו"ד ביבר לקואה. היא מדגימה בצמצעות מקרה שנדון בבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב-יפו: "נערים בני 11 עד 16 הועסקו במכירת פרחים בצמתים תמורת תשלום הנמוך משכר מינימום. בית הדין הרשיע את המעסיק בשלוש עבירות: העסקת עובדים מתחת לגיל המותר, העסקתם מעל למספר השעות המ"קסמלי המותר בחוק, ומתן שכר מתחת מינימום".

ומה עם לילות ושבתות? נער יכול לעבוד עד שמונה שעות ביום, ומעל גיל 16 עד תשע שעות – ובכל מקרה עד 40 שעות שבועיות. בימי שישי או בערבי חג, מקסימום שבע שעות. מעל גיל 16 אסור להעסיק את בני הנוער בשעות הלילה המאוחרות והבוקר המוקדמות – בין 22:00 בלילה ל-6:00 בבוקר.

עם זאת, משרד הכלכלה אינו אוכף את איסור העסקת בני הנוער מעל גיל 16 עד חצות – בתנאי שהמעסיק דואג להסעת בני הנוער הביתה, ולא בתח" בורה ציבורית. במקרים מסוימים רשאי משרד הכלכלה להתיר העסקת בני נוער גם בשעות הלילה. איסור משמעותי נוסף החל על העסקת בני נוער הוא

הגופנית, הנפשית והחינוכית: העמ" סת וסחיבת משאות, סוגי ריתוך שונים, ייצור ואחסנת זיקוקין ותחמושת, תפי" עול מכונות מסוכנות, ייצור חומרים מתלקחים, עבודה עם כימיקלים ועיבוד עורות.

ויש עוד: מקומות שבהם הטמפרטור רות מתחת ל-4 מעלות צלזיוס או למ" עלה מ-40, מקומות שבהם האוויר דחוס או שקיימת קרינה, מחלקות בבתי חור" לים שבהן קיימת סכנת הידבקות במ" חלות זיהומיות, בתי מטבחים וטיפול בגופות – כן כן, מחוץ לתחום.

להכין שאלות

ההיסטוריה מלמדת שלא לכולם דחוף לשמור על החוק. רשת "רנואר" נקנסה ב-250 אלף שקל על ידי בית הדין האזורי רי לעבודה בבאר שבע בשל העסקת בני נוער בלילות, בשבתות ובלמעלה מש" מונה שעות ביום. "מקדונלד'ס" נקנסה ב-30 אלף שקל משום שהעסיקה בני נוער בשבת.

עו"ד עדי ביבר לקואה, העוסקת בדיני עבודה, מסבירה כי בכל קיץ מעסיקים רבים מפריים את החוק, על פי רוב מתוך בורות. הם מסתכנים בקנסות, בהליך פלילי ואף במאסר. העבירות הנפוצות הן הטלת קנסות בשל ענייני משמעת, אי תשלום עבור תקופת הכשרה או הת" למדות, העסקה בשעות הלילה או בש" בתות, אי מסירת הודעה המפרטת את

שחיה, והסכנות הכרוכות בה רבות, ג' מספרת שלא עברה הכשרה. "הכל היה מבוסס על שיקול הדעת שלי", היא אומרת. "הוא היה דורש כל הזמן והציף אותי במשימות, כך שפשוט לא ידעתי איך לגשת אליו ולהתלונן על זה שלא קיי" בלתי שום הכשרה. הרבה בני נוער מח" פשים עבודה והוא לא היה חייב דווקא לקבל אותי".

הסיפור של ג' מגלם את תמצית הע" ניין שנמצא תחת ההגדרה "עבודת בני נוער". שיהיה ברור: חוקי העבודה הח" לים על כלל העובדים במשק תקפים גם על בני נוער. אלה נחשבים עובדים לכל דבר. החוק מאפשר להעסיק בני נוער מגיל 14 רק בזמן חופשת הלימודים הר" שמיית. עד גיל 15 ניתן להעסיקם רק בעבודות קלות, ואין לכלול בהן הופעה ציבורית, אמונות או פרסומית, אלא אם כן משרד הכלכלה אישר זאת מראש. עבודות אסורות לבני נוער הן אלה שע" לולות לסכן את בריאותם והתפתחותם

בת ה-15, תושבת המ" רכז, קידמה את פניו של החופש הגדול בש" מחה. היא מצאה עבד" דה כמדריכה בקייטנת שחיה פרטית. "הילדה עברה ראיון אצל הבעלים ולי כמוכן היה חשוב לדבר איתו קודם", מספרת האם ליאת. "מצד אחד, המעסיק גילה גמי" שות והתחשב בשאר הפעילויות שלה. מה שכן היה הזוי זה שהוא היה שוכת שהיא בת 15. הוא היה מתקשר אליה בשבע בבוקר ומבקש שתקנה לו דב" רים בסופר או תביא דברים מהבית. הוא תמיד שילם לה על זמן האקסטרה, כי היא ידעה לדרוש".

ג' חוותה את זה אחרת: "נכון שזה מספק להרוויח הרבה כסף, וכיף שמטי" לים עלייך אחריות, אבל היה גם לחץ. הבוס שלי העמיס עלי והלחיץ אותי. לשם לא אחזור השנה", היא אומרת. על אף העובדה שמדובר בקייטנת

עינב בוימפלד, אולג'ובס (בתמונה):
"לא להתחיל לעבוד לפני חתימה על חוזה עבודה מסודר. כדאי להכין מראש שאלות לראיונות העבודה. בני נוער מרגישים מנוצלים ושאלות יוצרות תיאום ציפיות וחוסכות הפתעות. לדוגמה, מהו השכר, האם יש הסעות וארוחות"

אגף ההסברה במוסד לבטיחות ולגיהות, מבקש להזכיר שעם הקבלה לעבודה, על המעסיק חלה החובה לקיים הדרכה בדבר הסיכונים הקיימים במקום. "ההדרכה שתינתן צריכה להיות מובנת לבני הנוער ועליהם לקבל את תמצית ההגדרות בכתב", הוא מבהיר. "חובה על המעסיק לספק ציוד מגן הנדרש לביצוע העבודה".

איתמר להב (17) ממבשרת ציון הספיק לעבוד לצד קבלן בשיפוץ גנים במהלך חופשת הפסח. במסגרת תפקידו תלה צליות, כחמש שעות, מספר פעמים בשבוע. "זו לא עבודה פיזית קשה", הוא אומר. "המעסיק הקפיד איתי על הפסקות מסודרות. לא עבדתי הכשרה אבל זה לא דורש ממילא. בקיץ הקרוב אתחיל לעבוד עם ילדים קטנים ולהפעיל מתנפחים, אבל אני מדריך בצופים כך שזה צריך להיות בסדר".

העבודה שאתה בן 17 מקנה לך יותר זכויות או פחות?

"הנחות לא עושים לי בכל מקרה, ולא משנה מה. מצד שני, אני לא שומע מחר בריש שלי, שגם הם עובדים, על ניצול. אני חושב שלעבוד זה דבר חשוב. להתייחס אלי על חשבונות ולדרת מהגב של ההורים שלי. זה מספק לי תעסוקה, אני לא משועמם".

רוית גוטמן, מנחת הורים בכירה במרכז אדלר, מסבירה למה יציאה לעבודה בחופשה טובה לבני הנוער: "החופש הגדול מזמן לבני הנוער הזדמנות לחוות את משימת העבודה. למשימת העבודה שלוש רמות ביצוע: הישרדותית, שזו התמורה הכספית. פסיכולוגית, שזו תחושת הערך האישי, הצמיחה והסיפוק. והשלישית, משמעות מתוך תחושה של תרומה".

טיפ אחד להורים.
"החופש הגדול הוא של הילדים, לא של ההורים. הוא מגיע אחרי עשרה חודשים של מאמץ ועבודה קשה. אני ממליצה בחום לאפשר להם בימים הראשונים לקחת את החופש עד הסוף, ליהנות מרביצה. תימנעו מלשבת להם בשבוע הראשון על הראש, תנו להם ליהנות מימים ארוכים ללא עשייה. אפשר להגיע עם הילדים להסכם שהשבוע הראשון והאחרון הם של מיצוי החופש עד תום, ובאמצע יש חוקים ומחויבויות".

עובד אחר, חפץ או כלי בסביבת העבודה, תאונה שאירעה בדרך הלוח או חוזר מהעבודה או תאונה שקרתה בהפסקה ואינה קשורה ישירות לפעילות במהלך העבודה.

בקרוב בני נוער שזיהו ליקויים בעבודה, רק 30% פנו על כך למנהל הישיר. מבין החסמים לדיווח על ליקויים במקום העבודה עלה מגוון תשובות, ביניהן: "לא הרגשתי לנכון", "זה לא יועיל".

ד"ר רונית נדיב, מומחית לשוק העבודה מהמחלקה לניהול המשאב האנושי במכללת ספיר, לא מופתעת. "מרבית הנערים מועסקים בעבודת מזדמנות, המאפיינות בתי עסק קטנים, שבהם לא קיים מערך משאבי אנוש מסודר", היא אומרת. "לפיכך, קיים סיכון שתנאי העבודה והשכר לא יוסדרו כחוק. העבודה של בני נוער מצריכה מיומנויות בסיסיות. היא חושפת אותם לקושי האמיתי הקיים כיום בשוק העבודה בתפקידים שאינם מצריכים מיומנות גבוהה".

מה עושים? אנדריי מטיאס, מנהל

הראשונות לא שילמו לנו", היא אומרת, "אבל הייתה לנו הזדמנות ללמוד איך עובדים נכון. ברור לי שזה לא לגמרי היה הוגן, אבל השגתי מזה הרבה. היה לי כיף שם. לאחרונה החלטתי שמספיק חיפשתי עבודה נורמלית ומתגמלת. לצערי, אין הרבה מקומות שמעסיקים צעירים".

תדרוך קצר

ממצאים של סקר שזים ארגון "בטרים" לבטיחות ילדים שופכים אור על שני נושאים: תעסוקת בני נוער ובטיחות בני נוער בעבודה.

64% מבני הנוער עבדו בתשלום בשנה האחרונה. חוקי המגדר ממשכיכים לשחק תפקיד: אצל בנות העבודה הנפוצה ביותר היא שמרטפות. אצל בנים נפוצה יותר עבודה בחלוקת עיתונים או עבודות שדרושות כוח פיזי.

ככל שבני הנוער מתבגרים, משך הזמן שהושקע בהעברת מידע על בטיחות קצר יותר. כמה קצר? קרוב למחצית מבני ה-17 קיבלו תדרוך במשך פחות מרבע שעה.

והנה כך גדל בנחת דור העובדים הבלתי מודעים הבא: רובם סבורים שתאונת עבודה הנה רק מקרה שאירע תוך כדי ועקב עבודה. מרביתם לא זיהו מקרים אחרים כתאונות עבודה, כאשר אחוז נמוך מהמשיבים זיהו תאונת עבודה במקרה כגון תאונה שנגרמה על ידי

עבודה בימי מנוחה - שבתות וחגים. מעסיק שעובר על החוק, אומרת עו"ד ביבר לקואה, לא רק מסתכן בקנסות כבדים, אלא גם עלול לעמוד בפני הליך פלילי ואף מאסר. "תלוש שכר שאינו תקין, אשר נמסר באיחור או שלא נמסר כלל, עלול לעלות למעסיק 5,000 שקל", היא אומרת.

כיצד מוודאים את אמינותו של מקום העבודה הפוטנציאלי? עינב בוימפלד, מנהלת תוכן ומחקר של אולג'ובס "כש מתעניינים במקום עבודה, דבר ראשון צריך לחפש לגביו מידע באינטרנט. אין להתחיל לעבוד לפני חתימה על חוזה עבודה מסודר. על החוזה עצמו רצוי לעבור בצורה שקטה בבית, רצוי בליווי מבוגר. בזמן הראיון כדאי להקשיב בתשומת לב לשאלות המראיינים, להשיב תשובות מתעניינות שמעידות שקראתם על מקום העבודה ושאתם יודעים לאן הגעתם. כדאי להכין מראש שאלות. בני נוער מרגישים מנוצלים בעבודה ושאלות כאלו יוצרות תיאום ציפיות וחוסכות הפתעות. לדוגמה, מה כולל התפקיד, מהן שעות העבודה וכיצד מחולקות המשמרות, מהו השכר, איך מחלקים את הטיפים בסוף המשמרת, האם יש הסעות והאם מקום העבודה דואג לארוחות לעובדים".

על התמורה, וליתר דיוק, אי התמורה, מספרת נעה הרפז-מירב בת ה-16. בקיץ החולף ובפסח היא עבדה כעוזרת מדרית כה בקייטנת רכיבה על סוסים. "בשנים

נעה הרפז-מירב, בת 16: "בשנים הראשונות לא שילמו לנו, אבל הייתה לנו הזדמנות ללמוד איך עובדים נכון. זה לא לגמרי הוגן, אבל היה לי כיף שם. לאחרונה החלטתי שמספיק. חיפשתי עבודה מתגמלת. לצערי, אין הרבה מקומות שמעסיקים צעירים"